

Rethinking Connectivity: A Case Study of COVID-19 Outbreak from China to Thailand

สัมพันธภาพปริทรรศน์ : กรณีศึกษาการระบาดของโควิด-19 จาก
จีนแผ่นดินใหญ่สู่ประเทศไทย

ภวรัญชน์ ลឹมตระกูล

Pawarun Limtrakoon

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author

Pawarun Limtrakoon

E-mail: honey_pawarun@yahoo.com

Received: 11 July 2020

Revised: 29 September 2020

Accepted: 15 October 2020

Abstract

The spread of the COVID-19 pandemic has become a hot issue since its initial reported outbreak in December 2019. A massive flood of information, news, and people's opinions toward the outbreak in social media have played an important role in shaping people's perceptions. Thailand's tourism industry has also been greatly affected by COVID-19. Even though the distance from Wuhan, reported to be the center of the outbreak, to Thailand is over two-thousand kilometers, the author wanted to study how the novel coronavirus spread to Thailand, its effect on people's behavior in Thai society, and the makeup of the "new normal" that has resulted from the COVID-19 pandemic. These issues will be analyzed based on sociological theories and paradigms. The author framed a study based on the concepts of Mobility, Risk society, Stigma, and Social Interaction. In this article, the information is gathered from secondary sources such as news articles, related studies, public opinions from Twitter, and open-ended questionnaires collected from users on social media platforms.

The results of the study reveal that people's mobility increases the spread of the outbreak. The effect on society is not caused by the novel coronavirus alone, but also stems from people's responses to this "new normal" situation. Hence, people are more concerned about their health and safety, as well as potential unpredictable future outbreaks, which also could affect tourism industry.

Keywords: COVID-19, China, Tourism, Mobility, Social Interaction

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 เป็นกระแสที่ถูกกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปลายปี 2019 โดยเฉพาะในโซเชียลมีเดียที่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง และมีแนวโน้มก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ต่อไปให้ประเทศไทยจำนวนมาก และเป็นอุตสาหกรรมที่มีส่วนสำคัญในการสร้างพลวัตที่ขับเคลื่อนสังคมไทยไม่น้อย จากที่ COVID-19 เริ่มระบาดในเมืองอู่ฮั่นซึ่งหลายสื่อรายงานว่าเป็นต้นกำเนิดของไวรัสดังกล่าว โดยมีระยะทางห่างจากประเทศไทยกว่าสองพันกิโลเมตร ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาการแพร่ระบาดของโรคในเชิงสังคมวิทยาซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดการเคลื่อนย้ายและแนวคิดสังคมความเสี่ยง เพื่อให้ทราบว่าไวรัสที่เกิดขึ้นในจีนเข้าสู่ไทยได้อย่างไร และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนในสังคมไทยในลักษณะใด ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคสงบลง บทความนี้เน้นวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข่าวตามสื่อโซเชียลมีเดีย บทความที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความเห็นของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียโดยเน้นทวีตเตอร์ เนื่องจากสามารถสืบค้นข้อมูลที่จำเพาะเจาะจงย้อนหลังได้ง่าย และได้ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อสำรวจการรับรู้ของผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ต่อสถานการณ์ COVID-19

ผลการศึกษา พบว่า การเดินทางเคลื่อนย้ายของผู้คนก่อให้เกิดความเสี่ยงและการแพร่กระจายความเสี่ยงในเวลาอันรวดเร็ว ทว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากตัวโรค COVID-19 แต่เกิดจากการรับรู้ และแสดงออกด้วยปฏิกิริยาตอบสนองต่อความเสี่ยงของผู้คนในสังคม และนำไปสู่แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายหลังจากนี้ โดยผู้คนจะมีความตระหนักในความปลอดภัยด้านสุขภาพและความเป็นส่วนตัวของตัวเองมากขึ้นเพื่อลดทอนความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว

คำสำคัญ: โควิด-19 จีน การท่องเที่ยว การเคลื่อนย้าย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ที่มาและความสำคัญ

จากกระแสสังคมไทยต่อ COVID-19 บนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ ดังที่ปรากฏแฮชแท็ก #โคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่2019 #โคโรนาไวรัส #ไวรัสอู่ฮั่น #Covid19 ซึ่งติดท็อปเทรนด์ของทวิตเตอร์ ตั้งแต่มีการประกาศตรวจพบผู้ติดเชื้อ 2 รายในประเทศไทยเมื่อช่วงกลางเดือนมกราคมปี 2020 การที่มีแฮชแท็กติดท็อปเทรนด์ประเทศไทยนั้นหมายความว่าคนไทยให้ความสนใจต่อประเด็นนี้เป็นอย่างมาก โดยผู้ใช้งานทวิตเตอร์กล่าวถึงเรื่อง COVID-19 พร้อมกับติดแฮชแท็กในช่วงระยะเวลาหนึ่งเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของคนไทยในสังคมต่อสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 โดยในช่วงแรกแฮชแท็กเหล่านี้มีทั้งการอัปเดตข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของปัจเจกต่อการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าว รวมถึงข้อความที่แสดงถึงความตระหนัก วิตกกังวลต่อสถานการณ์ และเพ่งเล็งป้ายความผิดไปยังคนบางกลุ่มที่มีการเดินทางและนำพาความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อมาด้วย

COVID-19 เป็นโรคระบาดที่ขณะนี้ยังไม่มีใครทราบแหล่งกำเนิดที่แท้จริง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญโรคระบบทางเดินหายใจชื่อดังของจีนกล่าวว่า แม้ว่าโรคระบาดจะปรากฏขึ้นในประเทศจีนเป็นครั้งแรก แต่ไม่จำเป็นต้องมีต้นกำเนิดจากประเทศจีน (สำนักข่าวซินหัว, 2563) อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้คาดว่าไวรัสที่ติดต่อกันจากสัตว์สู่คนโดยมีผู้สามเหลี่ยมจีนที่วางจำหน่ายในตลาดค้าของทะเลในอู่ฮั่นที่มีการพบผู้ติดเชื้อรายแรกๆ เป็นตัวกลางในการกระจายเชื้อจากค้างคาวสู่คน (BBC News, 2020) และอีกหนึ่งความน่าจะเป็นคือไวรัสหลุดออกมาจากห้องทดลองแห่งหนึ่งในเมืองอู่ฮั่น โดยนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ได้สั่งให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) และเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2020 องค์การอนามัยโลก (WHO) เปิดเผยว่าจากหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีทั้งหมดในตอนนั้น บ่งชี้ว่าไวรัสมีต้นกำเนิดจากสัตว์และไม่ได้ถูกสร้างขึ้นจากห้องทดลองวิทยาศาสตร์แต่อย่างใด แม้แต่ตอนนี้ยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนว่าไวรัสกระโดดข้ามสายพันธุ์จากสัตว์สู่มนุษย์ได้อย่างไร (วีโอเอไทย, 2563) แต่ด้วยความรุนแรงของอาการที่ส่งผลต่อระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก ในกรณีที่อาการรุนแรงมากอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต (กรมควบคุมโรค, 2563) ในผู้ที่มีโรคประจำตัวยิ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากการติดเชื้อ COVID-19 จากข้อมูลทั้งหมด 138 ราย ที่ได้รับเชื้อในเมืองอู่ฮั่น ระบุว่าผู้ป่วยอาการหนักจะเสียชีวิตมักจะเป็นโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 58 เบาหวานร้อยละ 22 หลอดเลือดหัวใจร้อยละ 25 และหลอดเลือดสมองร้อยละ 17 (อนุสิทธิ์ ทัพหสิริวทย์, 2563)

ประกอบกับงานวิจัยหลายชิ้นระบุตรงกันว่าอาจมีคนจำนวนมากกว่าที่คาดที่กำลังติดเชื้อ COVID-19 ซึ่งไม่มีอาการแต่สามารถแพร่เชื้อได้ โดยนักสาธารณสุขแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เชื่อว่าตัวเลขผู้ติดเชื้อแบบแฝงไม่แสดงอาการอาจมีมากถึงร้อยละ 30 และถือว่าอันตรายต่อการป้องกันและควบคุม (วีโอเอไทย, 2563) อีกทั้งขณะนี้จำนวนผู้ติดเชื้อทั่วโลกสูงถึง 2,920,877 ราย รักษาหาย 836,941 ราย และเสียชีวิต 203,272 ราย¹ (Coronavirus Dashboard, 2020) และจนถึงวันนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกัน ทำให้คนทั้งโลกตื่นตระหนกเป็นอย่างมาก แม้จะมีข้อมูลจากบุคลากรทางการแพทย์และกระทรวงสาธารณสุขในด้านลักษณะการแพร่ระบาดของโรค และความสามารถทางการแพทย์ที่จะรับมือในการตรวจคัดกรองและรักษา ตลอดจนมีการแนะนำแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ โดยในช่วงแรกเน้นไปที่การหลีกเลี่ยงการเดินทางไปจีน หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัด

¹ ข้อมูลจาก Coronavirus Dashboard by thebaselab ณ วันที่ 26 เมษายน 2020

สวมหน้ากากอนามัยเมื่อออกไปที่ชุมชน อยู่ห่างจากผู้มีอาการไอหรือจามอย่างน้อย 2 เมตร หมั่นล้างมือด้วยสบู่หรือใช้แอลกอฮอล์เจลทำความสะอาดมือ และไม่นำมือมาสัมผัสสิ่งอื่น ๆ จมูกและปาก (อมร สิริวิทย์, 2563) แต่ประชาชนกลับมีปฏิกิริยาตอบสนองที่มากเกินไป ดังเห็นได้จากที่หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ ผลิตภัณฑ์ป้องกันและฆ่าเชื้อโรคต่างๆ ขาดตลาด (The Korea Herald, 2020) มีการกักตุนสินค้าและค่ากำไรเกินควร รวมถึงการจำหน่ายสินค้าด้วยคุณภาพในราคาสูง (Thanyaporn, 2020) ในโรงพยาบาลรัฐ เช่น โรงพยาบาลจุฬาฯ มีจำนวนผู้ป่วยมากกว่าปกติ จากการสอบถามพยาบาลผู้ปฏิบัติงานทราบว่า ผู้ป่วยที่มาขอรับการตรวจส่วนใหญ่อ้างว่าตนจะได้รับเชื้อโควิด-19 นอกจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวหลักของนักท่องเที่ยวชาวจีนเจียบเหงาลงอย่างเห็นได้ชัด

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติเชิงลบของชาวไทยที่มีต่อนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยหรือชาวต่างชาติไม่ได้มีเพียงแค่ประเด็นของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยเรื่องการรับรู้ต่อไวรัสของสังคมที่นำไปสู่การแสดงออกในเชิงลบบางอย่าง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากการบรรเทาความเจ็บปวดของมนุษย์ที่มีต่อความกลัวในการแพร่ระบาดของโรค โดยการหาใครบางคนหรือคนบางกลุ่มมาเป็นแพะรับบาป (McCauley et al., 2013) และนำไปสู่การ Stigmatize หรือการป้ายมลทินในที่สุด โดยมีสื่อเป็นตัวตักเตือน กระตุ้น และประกอบสร้างทัศนคติที่มีต่อ COVID-19 ของผู้คนในสังคม

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในเชิงสังคมวิทยา ซึ่งเป็นผลมาจากการเคลื่อนย้าย (Mobility) ของมนุษย์ กล่าวคือ การเคลื่อนย้ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของ COVID-19 เป็นวงกว้างทั่วโลก อันส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยสร้างมูลค่ารายได้เป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศไทย เพื่อให้ทราบและตระหนักถึงลักษณะการระบาด สภาวะการณ์ มุมมองและปฏิกิริยาตอบรับของสังคมต่อการระบาดของโรค ตลอดจนพฤติกรรมของสังคมเมื่อเกิดปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดการหยุดชะงักในหลายมิติ บทความแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาว่าการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่รายงานจากแหล่งข่าวทั่วไปว่ามีถิ่นกำเนิดจากประเทศจีนเข้ามาสู่ประเทศไทยได้อย่างไรภายใต้แนวคิด Mobility Risk ส่วนต่อมาศึกษาว่า COVID-19 ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนสังคมไทยอย่างไรภายใต้แนวคิด Stigma และใช้แนวคิด Social Interaction อธิบายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว ส่วนสุดท้ายเป็นข้อสรุปจากการศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่เกิดการระบาดจนถึงกลางเดือนเมษายน 2020 ซึ่งอยู่ในช่วงแรกของการระบาดเป็นวงกว้างทั่วโลก

ประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่

ธันวาคม ปี 2019 เดือนแห่งเทศกาลรื่นเริงที่จะเติมเต็มความสุขให้เด็กเล็ก หนุ่มสาววัยทำงาน และผู้สูงอายุที่เฝ้ารอการกลับมาของลูกหลานเพื่อเฉลิมฉลอง ทุกคนใช้ชีวิตกันอย่างเป็นปกติสุขตามอัตภาพ ไม่มีใครล่วงรู้เลยว่าอีกไม่นานทุกสิ่งทุกอย่างจะเปลี่ยนไป หนึ่งในมหันตภัยร้ายแรงกำลังคืบคลานเข้ามาจากมุมหนึ่งของโลก และจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในหน้าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

โรคระบาดไม่ใช่เรื่องใหม่ ในคริสต์ศักราชที่ 1330 เคยเกิดโรคระบาดขึ้นเรียกว่า “กาฬโรค” มีแหล่งกำเนิดจากพื้นที่หนึ่งในเอเชียตะวันออกและเอเชียกลาง มีต้นตอมาจากแบคทีเรียที่อาศัยอยู่ในเห็บหมัดมากัดคน ทำให้เกิดการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว ในสมัยนั้นมีการเดินทางค้าขายผ่านเส้นทางสายไหม การแพร่ระบาด

ของโรคจึงเกิดขึ้นในเส้นทางดังกล่าว ก่อนที่จะเข้าไปสู่ทวีปยุโรป และกาฬโรคนี้ได้คร่าชีวิตผู้คนไปมหาศาล รัฐไม่สามารถจัดการกับการแพร่ระบาดนี้ได้ ประชาชนเองก็ไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น ได้แต่กล่าวโทษดินฟ้าอากาศ บ้างก็โทษว่าเป็นบทลงโทษจากพระเจ้าเป็นเจ้า (Harari, 2017) การรับรู้ดังกล่าวเกิดจากการที่พวกเขามีความเชื่อทางศาสนาอย่างแรงกล้า พวกเขาไม่รู้ว่าในโลกนี้มีสิ่งที่เรียกว่าแบคทีเรียหรือไวรัสอยู่ แต่ก็ยังไม่ใช้โรคระบาดที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ ต่อมาในปี 1855 เกิดโรคระบาดสมัยใหม่ขึ้นโดยมีถิ่นกำเนิดจากมณฑลยูนนาน ประเทศจีน เป็นกาฬโรคต่อมน้ำเหลืองซึ่งต่างจากที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในระยะแรกโรคระบาดนี้ได้แพร่ไปยังกวางตุ้ง มาเก๊า และฮ่องกง ก่อนจะแพร่ระบาดไปยังเส้นทางการเดินเรือและท่าเรือหลักในห้าทวีปทั่วโลก (Snowden, 2019) ต่อมาในปี 1894 Alexandre Emile Jean Yersin แพทย์ชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ค้นพบเชื้อก่อโรคคือ เชื้อแบคทีเรีย *Bacillus pestis* เป็นโรคติดต่อกับสัตว์สู่คนที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ฟันแทะและหมัด หลังจากค้นพบแบคทีเรียดังกล่าวนำไปสู่การคิดวิธีรักษาการเกิดโรค มีการพัฒนาและทดลองใช้วัคซีนต้านเชื้อกาฬโรคในต่อมน้ำเหลืองในปี 1897 นับเป็นครั้งแรกที่มนุษย์สามารถรับมือและต่อสู้กับโรคระบาดได้

2.123 กิโลเมตรไกลกว่าที่คิด

ในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศักราช 1350 เช่นกัน ซึ่งตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยาหรือพุทธศักราช 1893 ดังปรากฏในตำนานท้องถิ่นและพงศาวดารเรื่องพระเจ้าอู่ทองหนีโรคห่า แล้วสถาปนากรุงศรีอยุธยาเมื่อโรคระบาดสิ้นสุดฤทธิ์หมดแล้วตามธรรมชาติในพุทธศักราช 1893 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พุทธศักราช 2440 หรือตรงกับคริสต์ศักราช 1897 ปรากฏหลักฐานที่แสดงถึงโรคระบาดซึ่งมีที่มาจากจีนในเอกสารเก่าสำเนาพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถขณะทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ร.ศ. 116 พิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 14 ร.ศ. 116 เรื่องห้ามเรือจากซัวเถาเข้ากรุงเทพฯ เนื่องจากการระบาดของกาฬโรคตามเส้นทางการเดินเรือ และเมืองท่าสำคัญดังกล่าวข้างต้น ต่อมาในปีคริสต์ศักราช 1904 (พ.ศ. 2447) มีรายงานการระบาดของกาฬโรคอย่างเป็นทางการครั้งแรกในประเทศไทยโดยนายแพทย์เอช แคมเบล ไฮแอตต์ เจ้ากรมแพทย์สุขาภิบาล ว่า พบการระบาดของกาฬโรคขึ้นที่บริเวณตึกแดงและตึกขาวซึ่งเป็นโกดังเก็บสินค้าที่จังหวัดธนบุรี บริเวณดังกล่าวเป็นที่อยู่ของพ่อค้าชาวอินเดีย สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากหนูที่มีเชื้อกาฬโรคติดมาจากเรือสินค้าที่มาจากเมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย แล้วระบาดจากธนบุรีเข้ามาฝั่งพระนคร จากนั้นกระจายไปยังจังหวัดต่างๆ ที่มีการติดต่อกับชายกับพระนคร โดยทางบก ทางเรือ และทางรถไฟ แต่ไม่มีสถิติจำนวนผู้ป่วยตายที่แน่นอน (เจาะลิกระบบสุขภาพ hfocus, 2557)

จากเส้นเวลาของการเกิดโรคระบาดในประวัติศาสตร์ข้างต้น พบจุดสังเกตที่น่าสนใจซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ปัจจัยที่ทำให้เกิดการระบาดเป็นวงกว้างทั่วโลก และ 2) การรับรู้ของผู้คนในสังคมต่อโรคระบาด โดยจะสังเกตเห็นจุดร่วมที่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ คือการเดินทางของมนุษย์และการรับรู้ของคนในสังคม จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อ้างมาจะเรียกโรคระบาดกาฬโรคว่า “โรคห่า” โดย “ห่า” เป็นคำใช้เรียกผีที่คนเชื่อว่าทำให้ผู้คนในชุมชนตายพร้อมกันคราวละมากๆ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2563) ซึ่งสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคมสมัยนั้นที่มีความเชื่อโยงกับภูตผีวิญญาณต่างๆ ที่สอดคล้องมากับศาสนา พิธีกรรมมากมาย ทั้งนี้ การรับรู้ของคนในสังคมย่อมมีผลต่อการตอบสนองต่อโรคระบาดไปจนถึงการจัดการรับมือและสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรคในแต่ละยุค ในสมัยก่อนผู้คนพึ่งพาศาสนาเป็นหลัก นอกจากนี้ ความรู้ยังถูกจำกัดการเข้าถึง

และวิทยาศาสตร์ถือเป็นเรื่องใกล้ตัว อีกทั้งสื่อและการเข้าถึงสื่อมีจำกัดมาก ทำให้การรับรู้ของคนในสมัยก่อนมีความแตกต่างจากการรับรู้ของคนในยุคปัจจุบันที่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่แพร่หลาย ผู้คนรู้จักแบคทีเรียและไวรัส มนุษย์สามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ใช้รับมือกับสิ่งเหล่านี้ได้ รวมถึงสามารถเข้าถึงสื่อที่เป็นตัวกลางในการกระจายข้อมูลสถานการณ์โรคระบาดได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนในยุค COVID-19 สามารถรู้เท่าทันและควบคุมการแพร่ระบาดได้เป็นอย่างดีเมื่อเทียบกับเมื่อหลายร้อยปีก่อน

วันที่ 31 ธันวาคม 2019 จีนแจ้งต่อ WHO อย่างเป็นทางการเรื่องการพบโรคปอดบวมรุนแรงในหลายกรณี ตั้งแต่ช่วงต้นธันวาคมในเมืองอู่ฮั่นทางตอนกลางของประเทศ และมีประชากรมากถึง 11 ล้านคน ต่อมาเริ่มต้นศักราชใหม่ด้วยการสั่งปิดตลาดค้าอาหารทะเลแห่งหนึ่งในเมืองอู่ฮั่น ซึ่งคาดว่าเป็นศูนย์กลางต้นกำเนิดไวรัสดังกล่าว ขณะนั้นพบผู้ติดเชื้อแล้วกว่า 40 ราย ผ่านไปเกือบสองสัปดาห์จีนรายงานผู้เสียชีวิตรายแรกจากไวรัสชนิดนี้ ก่อนหน้านั้นพบว่าไวรัสสายพันธุ์โคโรนาอยู่ในจำพวกเดียวกันกับ SARs และ MERs (Aljazeera, 2020) ที่เคยเกิดขึ้นเมื่อสิบกว่าปีก่อน

วันที่ 13 มกราคม 2020 พบผู้ติดเชื้อนอกประเทศจีนรายแรกในประเทศไทย โดยผู้ป่วยเป็นหญิงชาวจีนซึ่งเดินทางมาจากอู่ฮั่น จะเห็นว่าการที่หญิงชาวจีนคนดังกล่าวเดินทางจากอู่ฮั่นมายังประเทศไทย เป็นการเดินทางข้ามพรมแดนที่เกิดขึ้นได้งายในปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายลักษณะดังกล่าวถือเป็นการเคลื่อนย้ายแบบแนวนอนคือการเปลี่ยนสถานที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคม โดยมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การโยกย้ายถิ่นฐาน และการเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน เป็นต้น (Urry, 2010) ในการเคลื่อนย้ายนั้นนอกจากมนุษย์จะเป็นตัวที่เคลื่อนที่ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ได้นำพาสิ่งอื่นๆ เคลื่อนย้ายไปด้วยไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เช่น การนำวัตถุดิบในการประกอบอาหารจากทางใต้ไปยังผู้บริโภคทางเหนือที่คาดหวังในความสดใหม่ของวัตถุดิบ ตลอดจนสื่อที่อยู่ในรูปตัววีดีโอ วิทยุ โทรศัพท์ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น (Sheller & Urry, 2006) ฉะนั้นไวรัสก็เป็นหนึ่งในสิ่งที่มนุษย์สามารถนำไปด้วยทุกแห่งในฐานะทรัพยากรแฝงขณะที่มีการเคลื่อนย้ายตัวเอง

การเคลื่อนย้ายเริ่มเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นเมื่อกำแพงเบอร์ลินซึ่งกั้นระหว่างเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกถูกทำลายลง มโนภาพของคำว่าเขตแดนตามแนวคิดรัฐชาติก็มีความพร่าเลือนมากขึ้น ประกอบกับภายหลังสิ้นสุดสงครามโลก กระแสโลกาภิวัตน์ก็เบ่งบาน ทำให้เกิดแนวคิดสากลนิยมหรือแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก (Cosmopolitanism) ขึ้น โดยมีลักษณะสำคัญคือการเปิดตนเองสู่โลกกว้าง การเป็นส่วนหนึ่งของโลกกว้าง การยอมรับความเป็นอื่นเข้ามาสัมพันธ์กับตนเองที่ไม่จำเป็นต้องละเลิกความเป็นตัวของตัวเอง พลเมืองอันหลากหลายเหล่านี้ล้วนอาศัยและอยู่ร่วมพื้นที่เดียวกัน หรือการเป็นส่วนหนึ่งของโลกไปพร้อมกับการอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐประชาชาติหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายต่อโลกร่วมสมัยอันนำไปสู่คำอธิบายในเรื่องความลื่นไหลของสังคมว่า ไม่มีสังคมโลกที่เป็นเอกภาพแต่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันทั่วทั้งโลก มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันที่สร้างความโกลาหลจากจุดหนึ่งและส่งผลกระทบไปทั้งระบบเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน และมีการเคลื่อนย้ายของมวลชน วัตถุ และสิ่งอันตรายเป็นประจำอุปมาของ Mol และ Law ต่อคำ “ความลื่นไหล (Fluid)” ว่าทั้งพรมแดนและความสัมพันธ์ต่างไม่ได้กำหนดความแตกต่างระหว่างที่หนึ่งกับอีกที่หนึ่ง บางครั้งพรมแดนก็เกิดขึ้นและหายไป บางครั้งพื้นที่ทางสังคมก็เป็นเสมือนของไหล นำไปสู่การมองโลกาภิวัตน์ว่าไม่ได้เป็นเพียงแค่การแทนที่สังคมเล็กๆ ด้วยสังคมขนาดใหญ่ แต่เป็นการรวมกันของความลื่นไหลทางสังคม ความรุ่งเรืองของโลกาภิวัตน์ก็เกิดขึ้นควบคู่กับเทคโนโลยีใหม่ๆ ส่งผลให้พื้นที่และเวลาถูกบีบอัดให้เล็กลง เทคโนโลยีทำให้เกิดการเคลื่อนไหลของผู้คน

ข้อมูล และความเสี่ยง ทั้งภายในและข้ามผ่านสังคมระดับชาติโดยใช้เวลาเพียงเสี้ยวหนึ่ง ผลพวงจากโลกาภิวัตน์ที่สนับสนุนให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคม การเคลื่อนที่ของผู้คน ทำให้เห็นภาพของการเคลื่อนย้ายชัดเจนขึ้น นำไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ของการเคลื่อนย้ายที่ก่อตัวขึ้นในแวดวงสังคมศาสตร์เพื่อสำรวจลักษณะของการเคลื่อนย้ายที่ซับซ้อนมากขึ้นและผลกระทบต่อชีวิตสมัยใหม่ (ประเสริฐ แกร่งกล้า, 2561)

สิ่งที่เห็นรูปรูปร่างซึ่งเห็นได้ชัดจากกระบวนการทัศน์ใหม่ของการเคลื่อนย้ายคือการเกิดขึ้นของสนามบินซึ่งเป็นสาธารณูปโภค แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่อยู่กับที่แต่เป็นตัวกลางสำคัญที่สนับสนุนการเคลื่อนย้ายของคน เมื่อการเคลื่อนย้ายของมวลชนเกิดขึ้นผลที่ตามมาคือความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนทางวิทยาการความรู้ ตลอดจนการค้าเสรีที่คึกคักทั่วทุกมุมโลก แต่ขณะเดียวกันการเคลื่อนย้ายของมวลชนก็นำพาท้ายอันตรายมาสู่สังคมโลกเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะโรคระบาดร้ายแรงซึ่งล้นแฉกมากับผู้คนที่เดินทาง ปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อการเชื่อมต่อกันระหว่างพื้นที่หนึ่งกับอีกพื้นที่หนึ่งเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว นั้น มักมาพร้อมกับภัยอันตรายหรือความเสี่ยง Ulrich Beck (1992) กล่าวว่าในอดีตสิ่งที่เป็นความเสี่ยงหรืออันตรายคือสิ่งที่ครอบคลุมประสาทสัมผัส เช่นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้จากการได้กลิ่นหรือการมองเห็น ซึ่งเขาได้ยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 กรณีที่นักเดินเรือตกลงไปเสียชีวิตในแม่น้ำแรมส์ไมซ์เพราะจมน้ำแต่เป็นการสุดตมเอาควันทิชจากท่อน้ำเสียในลอนดอนเข้าไปจนถึงแก่ความตาย แต่หลังปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้นิยามของสิ่งอันตรายเปลี่ยนไป กลายเป็นสิ่งที่เกิดจากความเสี่ยงของกระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่ (Modernization) โดยเป็นความเสี่ยงที่ไม่เคยเกิดขึ้นในยุคก่อนหน้า ซึ่งเกิดจากการพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยีหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นนั่นเอง ฉะนั้น การที่มนุษย์ผลักดันให้ระยะห่างของพื้นที่และเวลาแคบลง นำพาสังคมให้กลายเป็นสังคมไร้พรมแดนด้วยการใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาเป็นเครื่องมือที่เป็นตัวกลางในการส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างสะดวกในเวลาอันสั้น เป็นผลให้ความเสี่ยงเกิดการแพร่กระจายเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็ว และสำหรับแบคทีเรียหรือไวรัสแล้วโลกใบนี้เป็นโลกที่ไร้พรมแดนโดยสิ้นเชิง

ในปี 2002 โรคระบาดที่ข่มขวัญผู้คนทั่วโลกได้อุบัติขึ้นในนามของ SARs นับว่าเป็นโรคระบาดแรกที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 และเป็นอีกครั้งที่พบว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากประเทศจีน ก่อนที่จะลุกลามไปทั่วโลกจากการเคลื่อนย้ายของผู้คนเช่นกัน หากว่าเป็นครั้งแรกที่พบว่าการเดินทางทางอากาศเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการระบาดเป็นวงกว้าง จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางเทคโนโลยีของมนุษย์ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสังคมโลกไปพร้อมกัน ฉะนั้น จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ที่ประชากรโลกต้องเผชิญโดยทั่วกันนี้ เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดของเทคโนโลยีทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงการเดินทางได้ง่ายกว่าเดิม ตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูล จุดหมายปลายทาง การวางแผนการเดินทาง ตลอดจนการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง ซึ่งเป็นตัวผลักดันให้การเคลื่อนย้ายเป็นไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ประกอบกับวิถีชีวิตผู้คนในสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ระยะห่างของพื้นที่และเวลาแคบลงไปอีก มูลเหตุดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคเพียงชั่วข้ามคืน

อู่ฮั่น เมืองเอกของมณฑลหูเป่ย์ มีความก้าวหน้าทันสมัย เป็นศูนย์กลางการผลิตภาคอุตสาหกรรมหลายอย่าง เป็นที่ตั้งของบริษัทขนาดใหญ่ระดับโลกในพอร์จัน 500 กว่า 300 บริษัท ในปี 2019 จีดีพีเมืองอู่ฮั่นเติบโตถึงร้อยละ 7.8 ขณะที่จีดีพีประเทศจีนเติบโตเพียงร้อยละ 6.1 ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของเมืองอู่ฮั่นสูงกว่า 200,000

ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 6.3 ล้านล้านบาท เท่ากับจีดีพีของนิวซีแลนด์ทั้งประเทศ และมีการค้ากับต่างประเทศกว่า 35,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 1.1 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 62 ของมณฑลหูเป่ย์ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งสำคัญของจีนตอนกลาง มีทั้งรถไฟความเร็วสูง ซูเปอร์ไฮเวย์ ทางด่วน เส้นทางเดินเรือในแม่น้ำแยงซีเกียงเชื่อมต่อไปยังเมืองสำคัญอื่นๆ จากฝั่งตะวันออกไปยังตะวันตก จากภาคเหนือจรดใต้ ทำให้เมืองอู่ฮั่นเป็นศูนย์กลางรถไฟความเร็วสูงและมีเครือข่ายรถไฟความเร็วสูงที่ใหญ่ที่สุดในโลก รวมถึงโครงการ BRI เส้นทางที่เชื่อมต่อไปยังทวีปยุโรปก็ผ่านเมืองอู่ฮั่นด้วย ทำให้การขนส่งสินค้าจากเมืองอู่ฮั่นไปยังตลาดยุโรปที่มีระยะทาง 12,000 กม. ใช้เวลาเดินทางเพียงไม่เกิน 20 วัน ในขณะที่การขนส่งทางเรือต้องใช้เวลากว่า 45 วัน (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) นอกจากนี้ ยังมีสนามบินนานาชาติขนาดใหญ่ที่มีทั้งเที่ยวบินในประเทศและต่างประเทศ มีเส้นทางบินตรงไปยัง 109 จุดหมายปลายทาง ใน 20 ประเทศทั่วโลก² (Flight Connections, 2020) ซึ่งส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคกระจายตัวเป็นวงกว้างในเวลาไม่กี่เดือน ชาวจีนนิยมออกเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศมากขึ้นในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา จากรายงาน "การพัฒนาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างประเทศ ปี 2556" ระบุว่า ประชากรในเมืองลำดับที่ 2 และ 3 ของจีน มีแผนและสามารถเดินทางไปพักผ่อนวันหยุดในต่างประเทศได้ นั่นหมายความว่า การท่องเที่ยวต่างประเทศไม่ได้จำกัดเฉพาะคนรวยอีกต่อไป บรรดาประชากรในเมืองระดับล่างลงมา มีการเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง (กรุงเทพธุรกิจ, 2556) และหลังจากประกาศพบโรคปอดบวมรุนแรงซึ่งเป็นช่วงวันหยุดยาวเทศกาลตรุษจีน ชาวจีนนิยมออกเดินทางท่องเที่ยวในหลายเส้นทางและไทยถือเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยม อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีเที่ยวบินตรงจากอู่ฮั่นมาลงมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น (ประชาชาติธุรกิจ, 2563) นอกจากสนามบินสุวรรณภูมิและดอนเมืองแล้ว ยังมีสนามบินเชียงใหม่ สนามบินกระบี่ และสนามบินภูเก็ตด้วย ยิ่งเป็นเหตุให้โรคระบาดที่คาดว่าจะมีจุดกำเนิดจากอู่ฮั่นกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว รวมถึงประเทศไทยซึ่งมีระยะทางห่างจากอู่ฮั่นถึง 2,123 กิโลเมตร เมื่อระยะห่างของสถานที่และเวลาถูกบีบอัดให้น้อยลง ประกอบกับการเดินทางในยุคโลกไร้พรมแดนทำให้พบผู้ติดเชื้อนอกประเทศจีนในไทยรายแรกซึ่งเป็นคนท่องเที่ยวจากอู่ฮั่น ทว่าการระบาดในไทยไม่เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อรายนี้ แต่เกิดจากการเดินทางของคนที่น่าทรมานแพร่ซึ่งก็คือเชื้อไวรัสและความเสี่ยงในการแพร่กระจายโรคเข้ามาด้วย

ผลกระทบต่อสังคมไทย

ดังทราบกันดีว่าประเทศไทยโดดเด่นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจของไทยก็พึ่งพาการท่องเที่ยว จากสถิติของ World Bank ปี 2019 ระบุว่าประเทศไทยมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเฉลี่ยปีละ 2.9 ล้านล้านบาทใน 5 ปีที่ผ่านมา หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของรายได้มวลรวม (GDP) ในปี 2018 ภาคการท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทย เนื่องจากก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าของฝากมากมาย ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2019 ระบุว่า การจ้างงานในภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 20 โดยประมาณของการจ้างงานรวม (ดอน นาครทรรพ, 2563) เนื่องจากการเดินทางและการท่องเที่ยวนำมาซึ่งความเสี่ยงและสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในหลาย

² ข้อมูล ณ วันที่ 23 มกราคม 2020

ด้าน สถานการณ์ COVID-19 จึงแสดงให้เห็นผลกระทบได้อย่างชัดเจนในระดับที่ต่างออกไปของแต่ละช่วงเวลานับตั้งแต่พบการแพร่ระบาดของโรคในจีนก่อนที่จะเข้ามายังไทย จนถึงการแพร่ระบาดและติดเชื้อเป็นวงกว้างในไทย ตั้งแต่พบผู้ติดเชื้อนำเข้ารายแรกในประเทศ สามารถจัดช่วงให้กับผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็น 3 ช่วงโดยกว้าง จาก 3 เหตุการณ์ตามกระแสที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในโซเชียลมีเดีย ช่วงแรกนับจากการพบผู้ติดเชื้อนำเข้ารายแรก ช่วงที่สองเริ่มเมื่อพบผู้ติดเชื้อชาวไทยที่มีประวัติการเดินทางไปประเทศกลุ่มเสี่ยงและปกปิดข้อมูล และช่วงที่สามคือกรณีสนามมวยลุมพินี ทั้งสามเหตุการณ์ได้ส่งผลกระทบที่แตกต่างกันต่อสังคมไทย

13 มกราคม 2020 WHO ประกาศพบผู้ติดเชื้อนอกประเทศจีนรายแรกในไทยซึ่งเดินทางมาจากภู่อันปฏิบัติการของคนไทยในโซเชี่ยลมีเดียแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวต่อสถานการณ์ดังกล่าวอย่างชัดเจนผ่านแฮชแท็ก #โคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่2019 #โคโรนาไวรัส #ไวรัสอยู่ยั้ง ซึ่งติดท็อปเทรนด์ของทวิตเตอร์ซึ่งเห็นได้จากข้อความที่แสดงความวิตกกังวลต่อการที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์หรือใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับชาวจีน เช่น การเดินทางโดย BTS/MRT การไปยังสถานที่ที่มีผู้คนเป็นจำนวนมาก ตลอดจนพบสถานประกอบการบางแห่งติดป้ายว่าไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวจีนและต่างชาติเนื่องจากสถานการณ์โคโรนาไวรัส (City News, 2020) พฤติกรรมดังกล่าวเกิดจากการบรรเทาความเจ็บปวดของมนุษย์ที่มีต่อความกลัวในการแพร่ระบาดของโรค เนื่องจาก COVID-19 เป็นโรคใหม่ที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับมันอย่างชัดเจน นำไปสู่ความกลัว และความกลัวผู้อื่นที่ผิดแผกจากตัวเองนั้นเกิดขึ้นได้ง่าย (องค์การอนามัยโลก, 2563) ดังนั้น จึงเกิดการสร้างมลทินการหาใครบางคนหรือคนบางกลุ่มมาเป็นแพะรับบาป (McCauley et al., 2013) และนำไปสู่การ Stigmatize หรือการสร้างมลทินในที่สุด Erving Goffman (1968) ได้นิยามมลทินว่าเป็นลักษณะผิดแผกทางร่างกายหรือสังคมที่ถูกลดทอนด้วยการยอมรับจากสังคม เกิดจากการที่ผู้คนสงสัยความสามารถในการระบุตัวใครหรือสิ่งใดเป็นความเสี่ยงเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดทอนความเสี่ยงนั้นลง โดยมีพัฒนาการมาจากประสบการณ์ในอดีตและความรู้ (Tyshenko & Peterson, 2010) ในแง่การระบาดของโรค การป้ายมลทินอาจหมายถึงการปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลด้วยการเลือกปฏิบัติให้ดูมีความแบ่งแยก และผู้ที่ถูกป้ายมลทินก็สูญเสียสถานะบางอย่างเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับโรคระบาดที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ (องค์การอนามัยโลก, 2563) ในสถานการณ์ COVID-19 นี้ ประสบการณ์และความรู้ของผู้คนที่มีมาก่อนคือพฤติกรรมการเปิบพิสดารของชาวจีน ประกอบกับข่าวที่เสนอผ่านสื่อเกี่ยวกับจุดที่ถูกอ้างว่าพบการระบาดคือตลาดขายอาหารทะเลที่มีสัตว์แปลกๆ สำหรับผู้นิยมรับประทานของแปลกกวางจำหนายด้วย ทำให้ชาวจีนเป็นกลุ่มที่ดูเหมาะสมที่จะตกเป็นแพะรับบาปในทันที

ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดความกลัว และเกิดการป้ายมลทินคือสื่อ โดยเฉพาะระหว่างที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 สื่อเป็นตัวกลางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณะ และสื่อบนโซเชี่ยลมีเดียมีการแพร่กระจายข่าวอย่างรวดเร็ว ข่าวสารต่างๆ สามารถไปถึงผู้เลศด้วยระยะเวลาเพียงปลายนิ้วคลิก ความรวดเร็วนี้ทำให้ข่าวสาร ข้อมูล รวมถึงข้อคิดเห็นระดับปัจเจกเกิดการแพร่กระจายในหมู่ผู้ใช้งานโดยไม่มีการคัดกรองความถูกต้องเหมาะสม เช่น การแสดงความคิดเห็นของปัจเจกผู้ใช้งานทวิตเตอร์ภายหลังที่มีการเผยแพร่คลิปสาวจีนกินซูบค่างควาจนกลายเป็นคลิปที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว (Viral) ในช่วงเวลาเดียวกันกับที่พบว่าเชื้อ COVID-19 มีที่มาจากค้างคาว แม้ว่าแท้จริงแล้วการกินซูบค่างควาที่ปรากฏในคลิปไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศจีน แต่เป็นที่เกาะปาเลาซึ่งเป็นหมู่เกาะขนาดเล็กในมหาสมุทรแปซิฟิก และการเปิบพิสดารก็ไม่ใช่อะไรที่ผิดปกติในสังคมจีนเช่นกัน (ข่าว

เวิร์คพอยท์, 2563) แต่ก็ยังทำให้ผู้คนเชื่อว่าเพราะชาวจีนกินค้างคาวจึงทำให้เกิดโรคระบาด และชาวจีนเป็นผู้แพร่เชื้อ ดังตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

JUEEE (ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต, มกราคม 2020) แสดงความเห็นเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของ COVID-19 ว่า “คนจีนทำไมต้องกินค้างคาวด้วย? ถ้าคนจีนไม่กินค้างคาวโรคนี้ก็ไม่เกิดหรอก จริงมั๊ย ดูแลตัวเองกันด้วยนะเคัฟฟฟ ไล่แมทกันด้วยนะ #โคโรนาไวรัส”

หลงรักแจสยอน (ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต, มกราคม 2020) แสดงความคิดเห็นในเรื่องเดียวกันว่า “เนี่ยคนไทยเจอคนที่ 5 ละ เป็นคนจีนที่มาจาก Wuhan ผ่านด่านตรวจมาแล้วด้วย แต่เพิ่งออกอาการเลยมาหาหมอที่รพ น่ากลัว ไม่รู้ว่าแพร่กระจายไปถึงไหนละ #โคโรนาไวรัส”

紅包恭喜發財 (ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต, มกราคม 2020) แสดงความเห็นในเรื่องเดียวกันว่า “ลองหาข้อมูลมาได้ความว่าเป็นยาบำรุงรุนแรง 滋阴壮阳 (บำรุงอินแล้วบำรุงหยางรุนแรง) คนจีนเขาก็กินทุกอย่างแหละ ไม่แปลกใจ ถ้าจะมีโรคแปลกๆ #โคโรนาไวรัส #ไวรัสโคโรนา #ไวรัสอุ้ยอัน #Wuhan #WuhanCoronavirus # 武汉疫情#武汉病毒”

การป้ายมลทินของปัจเจกในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเป็นผลมาจากลักษณะของการติดเชื่อจากการใกล้ชิดกัน การสัมผัสกัน ประกอบกับประสบการณ์ในอดีตและข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ ดังนั้น จะเห็นว่าสื่อมีอิทธิพลในการประกอบสร้างหรือสร้างกรอบต่อผู้เสพในการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะประเด็นร้อนหรือสถานการณ์ที่มีการกล่าวถึงเป็นวงกว้าง และในช่วงแรกของการแพร่ระบาดข้อมูลเกี่ยวกับโรค การรักษา แนวโน้มผลการรักษายังไม่แน่นอน ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่ได้รับข่าวสารมีความเข้าใจและมุมมองต่อสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป สิ่งนี้ก่อให้เกิดความกลัว ความกังวล และส่งผลให้เกิดการป้ายมลทินแก่ผู้ที่มีความเป็นอื่นซึ่งถูกมองว่าเป็นความเสี่ยง นอกจากนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันกับเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวจีนจะใช้เวลาวันหยุดยาวออกเดินทางท่องเที่ยว และหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมคือประเทศไทย โดยเข้ามาทางสนามบินสุวรรณภูมิ ดอนเมือง เชียงใหม่ และภูเก็ต (Bangkok Post, 2020) แต่รัฐบาลจีนเพิ่งประกาศห้ามการเดินทางเข้าออกมณฑลหูเป่ย์ในวันที่ 23 มกราคม 2020 และทยอยบังคับใช้มาตรการดังกล่าวกับมณฑลอื่นๆ ภายในสัปดาห์นั้น (Aljazeera, 2020) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทางการแพทย์เรื่องระยะการฟักตัวของเชื้อและระยะการแพร่ระบาดที่ออกมาในภายหลังชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าจีนจะใช้มาตรการระงับการเดินทางเข้าออกประเทศแต่ก็ไม่ทันการณ์เนื่องจากชาวจีนจำนวนมากได้ออกเดินทางไปยังประเทศต่างๆ แล้ว โดยไม่รู้ตัวว่าตนได้รับเชื้อและเป็นพาหะของโรคหรือไม่ ทำให้กระแสการกล่าวโทษชาวจีนต่อสถานการณ์ดังกล่าวในไทยพุ่งสูงขึ้นซึ่งเห็นได้จากการติดท้อปเทรนด์ในทวีตเตอร์ดังกล่าวข้างต้น

ช่วงต่อมาคือ 26 กุมภาพันธ์ 2020 เป็นเหตุการณ์พบผู้ติดเชื้อในผู้มีประวัติการเดินทางไปยังกลุ่มประเทศเสี่ยง กรณีที่สร้างความแตกตื่นในสังคมคือพบผู้ป่วยยืนยัน COVID-19 เพิ่ม 3 ราย เป็นคนไทยในครอบครัวเดียวกัน โดยรายที่ 1 และ 2 มีประวัติเดินทางไปเที่ยวเมืองฮอกไกโด ประเทศญี่ปุ่น กลับเข้าไทยวันที่ 20 กุมภาพันธ์ และ

รายที่ 3 เป็นหลานชายอายุ 8 ปี ไม่ได้เดินทางไปด้วย สามวันหลังจากผู้ป่วยรายที่ 1 เข้าโรงพยาบาลด้วยอาการไข้ ไอ แต่ปฏิเสธประวัติการเดินทางไปต่างประเทศ เบื้องต้นแพทย์วินิจฉัยว่าเป็นปอดอักเสบและให้รักษาตัวในโรงพยาบาล วันต่อมาผู้ป่วยยอมเปิดเผยว่าได้มีการเดินทางไปยังประเทศกลุ่มเสี่ยง จึงได้รับการตรวจและย้ายไปรักษาในห้องความดันลบ ช่วงค่ำวันเดียวกันผลตรวจเบื้องต้นพบเชื้อ COVID-19 จึงย้ายผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลรัฐเพื่อรักษาต่อไป (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563)

ผลกระทบที่ตามมาคือความหวาดผวามหาชนในบรรดาผู้สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วยนับร้อยคน การกล่าวโทษและป้ายความผิดได้ย้ายเป้าหมายไปที่ประวัติเดินทางมาจากกลุ่มประเทศเสี่ยง ในช่วงดังกล่าวสายการบินต้นทุนต่ำมีการออกโปรโมชั่นตั๋วโดยสารราคาประหยัดหลายเส้นทางรวมถึงญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ซึ่งจัดอยู่ในประเทศกลุ่มเสี่ยง และยังมีคนไทยจำนวนหนึ่งถือโอกาสเดินทางท่องเที่ยวในช่วงนั้นเพราะเห็นว่าเป็นโอกาสดี ตั๋วราคาถูก คนน้อย ไม่ต้องแย่งกันกิน แย่งกันเที่ยว ดังปรากฏในกรณีผู้ใช้เฟซบุ๊กเดินทางไปเที่ยวเกาหลีใต้แล้วโพสต์ภาพถ่ายตามสถานที่ต่างๆ รวมถึงข้อความทำนอง “ไวรัสหรือจะสู้เราแข็งแรงซะอย่าง” “ชีวิตคือการเดินทาง อุปสรรคไวรัสไม่แคร์” (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) การเดินทางไปยังประเทศเสี่ยงของคนไทยจำนวนหนึ่งในช่วงการแพร่ระบาดรุนแรงนี้ ส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องความรับผิดชอบต่อสังคมจากกลุ่มคนที่ยังมีการเดินทางไปต่างประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวตามมามากมาย เช่น MOJI RETURN (การตอบกลับทวิตเตอร์, กุมภาพันธ์ 2563) ได้ตอบกลับสถานะอัปเดตข่าวของ Thairath_News ประเด็นการปกปิดประวัติการเดินทางไปยังต่างประเทศว่า “อย่าเห็นแก่ตัว” นอกจากนี้ เพราะฉันนั้นคือแม่วะเหียว...มิใช่แม่วะเหมียว (การตอบกลับทวิตเตอร์, กุมภาพันธ์ 2563) ได้ให้ความเห็นว่า “เคียดร้อนครอบครัวตัวเองยังไม่พอ ทำคนอื่นเคียดร้อนไปด้วย หลายสิบคน เช้งเบ็ด” และ Chanunthip (การตอบกลับทวิตเตอร์, กุมภาพันธ์ 2020) ได้แสดงความเห็นว่า “เฮ้อ!!! รวยกันจังมีตังไปรับเชื้อถึงที่เลย เฮ้อ!!!! จะไปเที่ยวอะไรสภาวะแบบนี้ รับผิดชอบต่อสังคมด้วยจ้า”

เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่สะท้อนการรับรู้ของคนในสังคมไทยต่อสถานการณ์โรคระบาดนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยข้อมูลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิทยาการด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเหลือหลอมและประกอบสร้างการรับรู้ของคนในยุค COVID-19 ขึ้นมา และสามารถแยกคนในสังคมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่มีความตระหนักต่อสถานการณ์ และกลุ่มที่ไม่ตระหนักต่อสถานการณ์ ซึ่งความตระหนักต่อสถานการณ์นี้มีปัจจัยหลักจากการเสพสื่อและการตีความ COVID-19 ในแต่ละช่วงของการระบาด หลังจากนั้นไม่นานก็มีข่าวการเดินทางกลับของแรงงานไทยผิดกฎหมายในเกาหลีใต้ (ผีน้อย) สังคมบนสื่อออนไลน์ต่างวิพากษ์วิจารณ์ข้ามวันข้ามคืน เนื่องจากมีผีน้อยจำนวนมากไม่แยแสต่อมาตรการการกักตัว 14 วัน โดยปรากฏภาพและโพสต์บนเฟซบุ๊กที่ผีน้อยเหล่านั้นมีการรวมกลุ่มพบปะสังสรรค์กับบรรดาญาติพี่น้องเพื่อนฝูงโดยไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงที่ตนได้นำพาติดตัวมาด้วย ประเด็นการป้ายมลทินได้เริ่มเบนเข็มมาที่กลุ่มคนไทยที่เดินทางมาจากต่างประเทศและละเลยต่อข้อปฏิบัติในการควบคุมโรคของรัฐบาลอย่างเห็นได้ชัดยิ่งขึ้น

วันที่ 13 มีนาคม 2020 แมทธิว ดิน นักแสดงได้เปิดเผยผ่านอินสตาแกรมส่วนตัวว่าติดเชื้อ COVID-19 ซึ่งนำไปสู่ต้นตอแห่งแพร่กระจายเชือดังกล่าว พบว่าก่อนหน้านี้เขาได้ไปเป็นพิธีกรในรายการแข่งขันชกมวย เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2020 ณ สนามมวยลุมพินี ซึ่งมีผู้เดินทางเข้าร่วมชมรายการจากทั่วประเทศกว่า 2,500 คน และพบว่าการระบาดจากสนามมวยมีต้นตอมาจากลูกชายเขื่อนมวยคนหนึ่งที่มาจากอิตาลี และสายพันธุ์ COVID-19

อิตาลีแตกต่างจากสายพันธุ์จีน และเขียนนวนิยายนี้ได้กลายเป็น Super spreader³ ที่แพร่เชื้อให้ผู้ที่มาสนามมวยวันนั้นมากกว่า 50 คน ผู้ป่วยได้แพร่กระจายเชื้อให้คนอื่นต่อเป็นวงกว้างทั่วประเทศ เนื่องจากตั้งแต่พบผู้ติดเชื้อในช่วงแรกยังไม่มีการควบคุมการเดินทางเข้าออกประเทศที่เข้มงวดมากนัก อีกทั้งการเดินทางข้ามจังหวัดทั้งทางรถยนต์และเครื่องบินก็เป็นไปตามปกติ สถานการณ์ข้างต้นนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์บนสื่อโซเชียลมีเดียกันอย่างรุนแรงอีกครั้ง การป้ายมลทินได้ชี้ไปยังกลุ่มคนไทยที่เดินทางมาจากต่างประเทศและขัดขึ้นข้อปฏิบัติการควบคุมโรคของรัฐบาล จะเห็นได้ว่าการรับรู้ของสังคมที่เปลี่ยนไปนำไปสู่การป้ายมลทินซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความกลัว การควบคุมโรคที่ยังด้อยประสิทธิภาพ ความไม่แน่นอนของผลการรักษา และพฤติกรรมซึ่งแสดงออกถึงความเกลียดชังผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากการวิเคราะห์ผ่านข้อมูลข่าวสารที่ส่งต่อกันบนโซเชียลมีเดีย ความคิดเห็นของปัจเจกที่แสดงออกผ่านแพลตฟอร์มเหล่านั้น ผู้เขียนได้วางแผนเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสอบถามรายบุคคล แต่ด้วยสถานการณ์ของการระบาดประเภกับมาตรการควบคุมโรคของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดจากการเดินทาง และการสัมผัสใกล้ชิดกัน ในช่วงเวลาที่ผู้เขียนทำการศึกษาคำทำให้ไม่สามารถลงพื้นที่สัมภาษณ์ได้ จึงใช้แบบสอบถามออนไลน์ซึ่งมีทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิดกับผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อสำรวจการรับรู้ต่อ COVID-19 โดยการส่งต่ออย่างไม่เจาะจงเพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลายจากกลุ่มสังคมที่ต่างกัน

ผลการรวบรวมข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่ติดตามข่าวสารทางโซเชียลมีเดียเป็นหลัก ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และแพลตฟอร์มอื่นๆ (ไลน์, ยูทูบ, วีแชท เป็นต้น) ตามลำดับ และเชื่อว่าข่าวสารที่น่าเชื่อถือผ่านโซเชียลมีเดียเหล่านั้นมีความตรงไปตรงมา ครบถ้วนและเข้าใจง่าย โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ของ MThai ที่มีการสรุปและนำเสนอแถลงการณ์รายวันโดยศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.) ด้วยความชัดเจนและเข้าใจง่าย ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีความเข้าใจพื้นฐานของ COVID-19 ร่วมกันว่าเป็นโรคระบาดที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสจากสัตว์สู่คน และต่อมาได้แพร่กระจายติดต่อจากคนสู่คน ส่งผลกระทบต่อปอด สามารถป้องกันและรักษาหายได้และสามารถกลับมาติดเชื้อได้อีก แต่หากการคิดค้นและพัฒนาวัคซีนประสบความสำเร็จก็มีแนวโน้มหยุดการระบาดของโรคได้ เนื่องจากผลกระทบจาก COVID-19 ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยไม่ได้เกิดจากตัวไวรัสเองเท่านั้น แต่เป็นเพราะปฏิกิริยาของผู้คนที่ติดโรค ซึ่งสะท้อนผ่านมาตรการการจัดการของรัฐด้วย ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่าความเสี่ยงที่มีต้นตอมาจากไวรัสถูกกระตุ้นและแพร่กระจายเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็ว ดูไม่น่ากลัวหรือไม่น่าเป็นภัยเท่ามุมมองของสังคมที่มีต่อตัวไวรัสซึ่งแสดงออกมาให้เห็นผ่านมาตรการต่างๆ ของรัฐและปฏิกิริยาของคนในสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดยังเชื่อว่าภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างเห็นได้ชัด และมองว่าภายหลังสถานการณ์เริ่มเข้าสู่สภาวะปกติจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจะลดลงเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากยุโรป เนื่องจากสถานการณ์การระบาดแถบนั้นค่อนข้างรุนแรงและอาจทำให้พื้นที่ตัวได้ซ้ำ ดังนั้น ประเทศไทยยังคงจำเป็นต้องพึ่งพานักท่องเที่ยวชาวจีน ขณะเดียวกันก็มีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนมองว่าไม่จำเป็นต้องพึ่งพานักท่องเที่ยวชาวจีน เพราะนักท่องเที่ยว

³ ผู้ที่มีความสามารถในการแพร่โรคไปยังบุคคลอื่นๆ จำนวนมาก (นพ. ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ รองอธิบดีกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข)

ชาวจีนส่วนใหญ่จะเข้าร้านที่รับเงินโดยโอนผ่านตรงเข้าบัญชีเงิน ได้แก่ Wechat pay หรือ Alipay อีกทั้งยังเข้าร้านที่คนจีนเป็นเจ้าของหรือเป็นหุ้นส่วน ทำให้รายได้ไม่ได้เข้าประเทศไทยอย่างแท้จริง

ผลจากการติดเชื้อ COVID-19 สร้างความหวาดวิตกต่อผู้คนและดูเหมือนเป็นมหันตภัยอันน่าสยดสยอง และหลังจากนี้ก็มีแนวโน้มว่าความน่ากลัวยังคงอยู่เนื่องจาก COVID-19 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สิ้นสะเทือนสังคมในหลายมิติ และจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทำให้ได้ทราบทัศนคติของผู้คนที่มีความแตกต่างทางอายุ กลุ่มอาชีพ สื่อที่พวกเขาเลือกเสพและให้ความเชื่อถือ ซึ่งส่งผลให้เกิดการประกอบสร้างความคิดที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ซึ่งมุมมองและทัศนคติต่างๆ ที่สังคมมีต่อ COVID-19 ที่ปรากฏผ่านมาตรการของรัฐและปฏิกิริยาของคนในสังคมมีผลกระทบต่อการชะลอตัวในภาคการท่องเที่ยว

จาก 3 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่พบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อในไทยรายแรก ยิ่งเผยให้เห็นความเสี่ยงอีกมิติหนึ่งที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อสังคมในทุกด้านจากการแผ่ตัวมากับมนุษย์ในขณะที่มีการเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งในเวลาอันสั้น จากผลพวงของความเป็นสมัยใหม่ที่ทำให้พรมแดนหรือเขตแดนระหว่างพื้นที่มีความพร่าเลือนและกลายเป็นตัวเร่งในการแพร่กระจายความเสี่ยงไปยังผู้คนในสังคมอย่างรวดเร็ว พร้อมกับการพัฒนาและประกอบสร้างการรับรู้ของผู้คนในสังคมต่อความเสี่ยงที่อุบัติขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง และมีสื่อซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่ที่เป็นตัวกลางสำคัญในการทำหน้าที่ยอพื้นที่ย้อนกว้างใหญ่ไพศาลของโลกและร่นระยะเวลาการเดินทางของข้อมูลข่าวสารจากที่ต่างๆ มายังมนุษย์อันเป็นผลจากความเป็นโลกาภิวัตน์ที่ก่อให้เกิดการบีบอัดพื้นที่และเวลาให้มีระยะห่างน้อยลง อีกทั้งผลกระทบต่อสังคมในหลายมิติที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยงนี้ ทั้งผลกระทบในระดับใหญ่เช่นเรื่องเศรษฐกิจซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการขับเคลื่อนภายในสังคม และผลกระทบในระดับประชาชนที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ความเสี่ยงด้วยมุมมองที่ถูกพัฒนาจากการเสพสื่อเป็นหลัก ซึ่งส่งผลต่อการมองเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ความเสี่ยงที่อุบัติขึ้นในไม่กี่เดือนได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่อมวลมนุษยชาติ และขัดขวางวิถีของประชาคมโลกที่เป็นอยู่ ความเสี่ยงดังกล่าวได้รับบทบาทเดียวกันในการสร้างผลกระทบต่อสังคมไทยซึ่งทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวอันเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมเกิดการชะลอตัวลงอย่างเห็นได้ชัด

เมื่อโรคระบาดได้สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างทั่วโลก การรับรู้ของผู้คนในสังคมที่มีต่อโรคจากการประกอบสร้างของประสบการณ์ในอดีต ความรู้ที่มี และสื่อที่นำเสนอข้อมูล ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ภาพลักษณ์ของสังคมที่แสดงออกในสถานการณ์นั้นมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้คนในการเลือกที่จะทำหรือไม่ทำอะไร ซึ่งเกิดเป็นมาตรการหรือแนวทางปฏิบัติตัวในสถานการณ์ดังกล่าวเป็นแบบที่เราเห็น โดยมาตรการสำคัญและยึดถือปฏิบัติเป็นสากลรวมถึงในประเทศไทยคือ Social Distancing อันนำไปสู่การจำกัดการเดินทางเคลื่อนย้ายของผู้คน เมื่อการเดินทางถูกจำกัด นักท่องเที่ยวหายไป ภาคการท่องเที่ยวรวมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องก็ประสบชะตากรรมการทำงานลดลง ผู้คนเดือดร้อน สังคมเกิดความระส่ำระสาย แม้ต่อไปสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว แต่พฤติกรรมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

มาตรการ Social Distancing เพื่อช่วยลดจำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 เป็นการเว้นระยะห่างทางสังคมโดยการสร้างระยะห่างระหว่างตัวเรากับคนอื่น ลดการออกนอกบ้านโดยไม่จำเป็น หลีกเลี่ยงการใช้ขนส่งสาธารณะ หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่มีการรวมกลุ่ม โดยเชื่อว่าจะช่วยลดอัตราการแพร่ระบาดของไวรัสจากคนสู่คน ตามที่ Gerardo Chowell ประธานสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพประชากร (Population Health Sciences) จาก Georgia State

University ได้เผยว่าทุกๆ การลดจำนวนการติดต่อกันระหว่างคนต่อวัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกันระหว่างเครือญาติ เพื่อน เพื่อนร่วมงาน หรือที่โรงเรียน จะช่วยลดการแพร่เชื้อไวรัสในสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ Social Dis-tancing ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในสังคม ผู้คนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปและส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมอย่างเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมก็คือปฏิสัมพันธ์ จากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของสำนักคิดอเมริกันที่มุ่งศึกษาความสามารถของปัจเจกในการประกอบสร้างความหมายที่อนุญาตให้มีการสื่อสารที่เกินกว่าการแสดงออกทางท่าทางเช่นสัตว์ และวิธีการที่ปัจเจกถูกขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร Herbert Mead และ Herbert Blumer พบว่าปัจเจกมีส่วนในการสร้างตัวตนและลักษณะเฉพาะตัวโดยการเรียนรู้บทบาทและความคาดหวังของวัฒนธรรมตั้งแต่เป็นทารก Herbert Blumer (1900–1987) ได้อธิบายว่าสถานการณ์จำเพาะมีส่วนทำให้ความหมายถูกประกอบสร้างโดยปัจเจก และวิธีการที่ปัจเจกให้ความหมายต่อสถานการณ์มีอิทธิพลโดยตรงต่อปฏิสัมพันธ์ (Fink, 2015) ซึ่งการแพร่ระบาดของ COVID-19 ถือว่าเป็นสถานการณ์จำเพาะและข้อมูลจาก WHO สามารถอนุมานได้ว่าสังคมได้ให้ความหมายว่าโรคดังกล่าวเป็นโรคระบาดที่มีลักษณะการติดต่อแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านทางฝอยละอองจากจมูกหรือปากของผู้ติดเชื้อ โดยการไอ จามหรือหายใจจะสร้างฝอยละอองขนาดเล็กฟุ้งกระจายในอากาศ เมื่อฝอยละอองเหล่านี้ตกลงสู่วัตถุหรือพื้นผิวรอบๆ ก็จะอยู่ตรงนั้นเป็นระยะเวลาหนึ่ง และเราสามารถรับเชื้อได้ด้วยการสัมผัสพื้นผิวหรือวัตถุเหล่านั้นแล้วมาสัมผัสตา จมูกหรือปากของเราเอง เพราะฉะนั้นเมื่อปัจเจกเกิดความกลัวในการติดโรคจึงกลัวที่จะมีปฏิสัมพันธ์ตามปกติกับผู้อื่น อีกทั้งรัฐซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมได้ออกมาตรการที่เน้นรักษาระยะห่างจากผู้อื่น เมื่อเป็นเช่นนั้นปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมจึงเปลี่ยนไป คนมีแนวโน้มที่จะใช้ชีวิตแบบตัวใครตัวมันมากขึ้น เนื่องจากคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเอง การรวมกลุ่มพบปะสังสรรค์อาจลดน้อยลงเนื่องจากผู้คนต่างกลัวที่จะติดเชื้อจากคนอื่น ตลอดจนการเดินทางอาจลดน้อยลงด้วยเหตุผลเดียวกัน หรือพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของคนจะมีลักษณะเปลี่ยนไป ทั้งนี้ในวันที่ 20 เมษายน 2020 มีการเปิดเผยผลสำรวจความเชื่อมั่นการท่องเที่ยวของชาวจีนปี 2020 (China Thailand Travel Sentiment Survey) โดย C9 Hotelworks และ Delivering Asia Communications พบผลเชิงบวกว่าผู้บริโภคชาวจีนต้องการมาเที่ยวประเทศไทยถึงร้อยละ 71 ซึ่งชาวจีนอยากเดินทางมาเที่ยวหลัง COVID-19 อีกทั้งยังพบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวจีนแบบดั้งเดิมในตลาดมวลชน (mass market) มีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ กล่าวคือร้อยละ 83 ของนักท่องเที่ยวชาวจีนมีแนวโน้มจะเลือกเดินทางแบบอิสระ (independent travel) หรือเอฟไอที มากกว่าการท่องเที่ยวแบบกรุ๊ปทัวร์ (ฐานเศรษฐกิจ, 2563) ทำให้เกิดคำถามว่าไทยจะจัดการกับความเสี่ยงนี้อย่างไร และทิศทางของภาคการท่องเที่ยวควรปรับตัวอย่างไรเพื่อรับมือกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยว

สรุป

การศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในเชิงสังคมวิทยาจากคู่อันสู่ประเทศไทยพบว่าแนวคิด Mobility ของ John Urry (2010) สามารถใช้อธิบายการแพร่ระบาดของไวรัสได้เป็นอย่างดี โดยการเคลื่อนย้ายของผู้คนจากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งด้วยระยะทางบีบอัดให้สั้นลงและระยะเวลาที่ถูกร่นให้เร็วขึ้นด้วยกระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่และการพัฒนาของวิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ ที่เห็นเป็นรูปธรรมในปัจจุบันคือเครื่องบินจำนวนมหาศาลที่พร้อมขนย้ายคนจำนวนมากจากพื้นที่หนึ่งสู่พื้นที่หนึ่งด้วยเวลารวดเร็ว และจำนวน

สนามบินที่เพิ่มขึ้นมากมายตามเมืองสำคัญทั่วโลก ซึ่งมีความสามารถรองรับการเดินทางเคลื่อนย้ายของผู้คนอย่างสอดคล้องกับจำนวนเที่ยวบินที่เพิ่มขึ้นในแต่วัน เมื่อการเดินทางเกิดขึ้นอย่างง่ายดายเช่นนี้ เขตแดนระหว่างพื้นที่จึงมีความพร่าเลือน ซึ่งสนับสนุนแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกและโลกาภิวัตน์ แนวคิดเหล่านี้เป็นตัวการที่กระตุ้นให้เกิดการแพร่กระจายของความเสี่ยงที่แผ่มากับมนุษย์ระหว่างที่มีการเคลื่อนย้าย ขณะเดียวกัน การตีความและให้ความหมายของความเสี่ยงที่เปลี่ยนไปประกอบกับประสบการณ์ในอดีต และข่าวสารข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ ส่งผลต่อการประกอบสร้างการรับรู้ของคนในสังคมต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยมีสื่อเป็นตัวช่วยในการตีกรอบการรับรู้และความเข้าใจต่อสถานการณ์ ซึ่งในสถานการณ์นี้สังคมไทยไม่ได้มองว่าตัวไวรัสเป็นภัยด้วยตัวมันเองเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเพราะการรับรู้ต่อ COVID-19 ที่เป็นตัวสร้างสำคัญ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่องานสังคม และนำไปสู่การตัดสินใจกระทำและแสดงออกต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการสร้างมโนทัศน์ให้ผู้อื่นและการเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม ที่ทำให้พลวัตทางสังคมโดยรวม โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวซึ่งเติบโตขึ้นเรื่อยๆ และสร้างรายได้ให้ประเทศไทยเป็นจำนวนมากในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาขยายตัวช้าลง

ดังนั้น เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สังคมควรให้ความสำคัญกับรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่กำลังเปลี่ยนไป ตลอดจนรัฐต้องทบทวนนโยบายเชิงกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประการสำคัญรัฐและสังคมต้องร่วมมือกันสร้างความเชื่อมั่นภายในสังคมต่อแนวโน้มการแพร่ระบาดหากจะมีขึ้นอีกในอนาคต ด้วยการเพิ่มความแข็งแกร่งด้านสาธารณสุขของประเทศ แม้ว่าการพัฒนาวัคซีนป้องกัน COVID-19 สำเร็จ และ COVID-19 กลายเป็นโรคติดต่อทั่วไปที่สามารถรักษาหายได้ ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีโรคระบาดอื่นๆ อุบัติขึ้นมาใหม่อีก ยิ่งโลกมีการเชื่อมต่อนานเท่าไรความเสี่ยงก็ยิ่งเพิ่มขึ้นตามมา หากผู้คนในสังคมมีความรู้ความเข้าใจต่อความเสี่ยงซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ก็จะสามารถลดทอนผลกระทบจากความเสี่ยงที่ตามมาได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). เปิดเส้นทาง 'บูย่า' ป่วย COVID-19 กระทบคนนับร้อย!. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/868102>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2556). ผลศึกษาชี้คนจีนนิยมเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/502370>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). สหรัฐฯ เร่งสอบข้อเท็จจริง 'โควิด-19' หลุดจากห้องแล็บอู่ฮั่น. สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/876468>
- กรมควบคุมโรค. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). สืบค้นวันที่ 24 เมษายน 2563, จาก https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/faq_more.php

- ข่าวเวิร์คพอยท์. (2563). คลิป “หวัง เมิ่งหยุน” บล็อกเกอร์สาวกินซูปค้ำคาว ไม่ได้กินที่จีน. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=EwEDuHXd6ck>
- เจาะลึกระบบสุขภาพ Hfocus. (2557). กำเนิดและสิ้นสุดโรคระบาดร้ายแรงในอดีต ตอนที่ 1 กาฬโรค. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.hfocus.org/content/2014/08/7906>
- ฐานเศรษฐกิจ. (2563). ไทยท็อป1จีนจ่อเที่ยวหลังโควิดส.ค.นี้. สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/content/430672>
- ดอน นาครทรรพ. (13 กุมภาพันธ์ 2563). PPT. กรุงเทพฯ.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ไปรู้จักเมืองอุ๋น: หมายเหตุนานาชาติไทย. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1794029>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). หมู่มิเตอร์เกาหลีขอโทษแล้ว เมนต์สนุกใช้ช่วงกักตัว “โควิด-19” ไปเกาะกูด. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1781611>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). โควิดสายพันธุ์ใหม่ อันตรายแค่ไหน เรากลัวมากไปหรือกำลังพอดี?. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/d-life/news-415774>
- ประเสริฐ แรงค์กล้า., (บรรณาธิการ). (2561). ชีวิตทางสังคมในการเคลื่อนย้าย. นนทบุรี: บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด.
- วีโอเอไทย. (2563). งานวิจัยระบุผู้ติดเชื้อ COVID-19 แฝง-ไม่แสดงอาการ-ไม่รู้ตัวอาจมีมากกว่าที่คาด. สืบค้นวันที่ 24 เมษายน 2563, จาก <https://www.voathai.com/a/covid-asymptomatic-voa-thai-video/5383201.html>
- วีโอเอไทย. (2563). อนามัยโลก ยันโควิด-19 ไม่ได้หลุดมาจากห้องทดลอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2563, จาก <https://www.voathai.com/a/who-confirmed-covid-19-is-from-animal-not-virus-lab-04212020/5384246.html>
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2563). สุวรรณภูมิในอาเซียน : ห่าระบาด สงครามระบอบ. มติชนออนไลน์. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuenscoop/news_2092149
- สำนักข่าวซินหัว. (2563). 3 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ‘ต้นกำเนิด’ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่. สืบค้นจาก https://www.xinhuaithai.com/high/85329_20200309
- องค์การอนามัยโลก. (2563). *Coronavirus disease (COVID-19) questions and answers*. สืบค้นวันที่ 22 มีนาคม 2563, จาก <https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/q-a-on-covid-19>
- องค์การอนามัยโลก. (2563). การตีตราทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19. สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2563 จาก, <https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/covid19-stigma-guide-th-final.pdf>
- อนุสิทธิ์ ทัพหสิริเวช. (มปป.). COVID-19 อันตรายถึงหัวใจ. สืบค้นวันที่ 24 เมษายน 2563, จาก https://www2.bangkokhospital.com/hearthospital/th/heart-health-info/heart-disease-and-treatment/180/full_detail/disease
- อมร ลีลารศมี. (2563). ความรู้ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่สำหรับแพทย์. สืบค้นวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://tmc.or.th/pdf/tmc_knowledge-26.pdf

ภาษาอังกฤษ

- Aljazeera. (2020). *Timeline: How the new coronavirus spread*. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/timeline-china-coronavirus-spread-200126061554884.html>
- Bangkok Post. (2020). *Chinese New Year sparks full alert for coronavirus*. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1838299/chinese-new-year-sparks-full-alert-for-coronavirus>
- BBC News. (2020). *Coronavirus: A hunt for the 'missing link' host species*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/science-environment-52529830>
- Beck, U. (1992). *Towards a New Modernity*. London: Sage, 1992. Translated by Mark Ritte
- City News. (2020). Mae Khampong restaurant gets into hot water for refusing Chinese and foreign guests. Retrieved 2020, March 12, from <https://www.chiangmaicitylife.com/citynews/local/mae-khampong-restaurant-gets-into-hot-water-for-refusing-chinese-and-foreign-guests/>
- Coronavirus Dashboard by thebaselab. (2020). *COVID-19*. Retrieved 2020, April 26, from <http://coronavirus.thebaselab.com>
- Fink, E. (2015). Symbolic Interactionism. *The International Encyclopedia of Interpersonal Communication*, doi: 10.1002/9781118540190.wbeic266
- Flight connections. (2020). *Direct flights from Wuhan (WUH)*. Retrieved 2020, January 23, from <https://www.flightconnections.com/flights-from-wuhan-wuh>
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Retrieved from <http://www.ishkbooks.com/stigma.pdf>.
- Harari, Y. N. (2017). *Homo Deus A Brief History of Tomorrow*. London: Penguin Random House.
- McCauley, M., Minsky, S., & Viswanath, K. (2013). The H1N1 pandemic: media frames, stigmatisation and coping. *BMC Public Health*, 1–2. doi: <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/13/1116>
- Merkel warns that the pandemic has only just begun. (2020, April 23). Retrieved April 24, 2020, from <https://www.neweurope.eu/article/merkel-warns-that-the-pandemic-has-only-just-begun/>
- Sheller, M., & Urry, J. (2006). The new mobilities paradigm. *Environment And Planning A* 2006.38(2) 207-226.doi: 10.1068/a37268
- Slaterry, M. (2003). *Key Ideas in Sociology: Stigma by Erving Goffman*. Retrieved from https://books.google.co.th/books?id=c4BwHtKcitwC&dq=stigma+goffman1961&lr=&source=gbs_navlinks_s
- SNOWDEN, F. (2019). *Epidemics and Society: From the Black Death to the Present*. New Haven; London: Yale University Press. Retrieved 2020, April 25, from www.jstor.org/stable/j.ctvqc6gg5
- Thanyaporn R. (2020). *Beware of overpriced and low-grade medical masks*. Retrieved 2020, February 9, from <https://thairesidents.com/health/beware-overpriced-low-grade-medical-masks/>

- The Korea Herald. (2020). *Global shortage of anti-virus masks: WHO chief*. Retrieved 2020, February 9, from <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20200207000661>
- Tyshenko. M. G., & Peterson. C. (2010). *Sars Unmasked: Risk Communication of Pandemics and Influenza in Canada: 6 The Stigma of Sars and Its Effect on People and Places*. Retrieved from [https://books.google.co.th/books?id=nTe7Y6i7h4C&pg=PA147&lpg=PA147&dq=6 the stigma of sars and its effect on people and places&source=&en&sa=X&bl&ots=KWUnPLiLNI&sig=ACfU3U2SSzPa1ou5dOQeYR4eEloQP5JGPQ&hl=ved=2ahUKEwjatLDV0IPpAhWG7XMBHc8oAOEQ6AEwAnoECAoQAQ#v=onepage&q=6 the stigma of sars and its effect on people and places&f=false](https://books.google.co.th/books?id=nTe7Y6i7h4C&pg=PA147&lpg=PA147&dq=6+the+stigma+of+sars+and+its+effect+on+people+and+places&source=&en&sa=X&bl&ots=KWUnPLiLNI&sig=ACfU3U2SSzPa1ou5dOQeYR4eEloQP5JGPQ&hl=ved=2ahUKEwjatLDV0IPpAhWG7XMBHc8oAOEQ6AEwAnoECAoQAQ#v=onepage&q=6+the+stigma+of+sars+and+its+effect+on+people+and+places&f=false)
- Urry, J. (2010). Mobile sociology1. *The British Journal of Sociology*, 348–349. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2009.01249.x>

Twitter

- เพราะฉันนั้นคือแมวเขียว...มิใช่แมวเหมียว [DaraK93762383]. (2563, 26 กุมภาพันธ์) เดือดร้อนครอบครัวตัวเองยังไม่พอ ทำคนอื่นเดือดร้อนไปด้วย หลายสิบคน เช้งเบ็ด [ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต]. สืบค้นจาก <https://twitter.com/DaraK93762383/status/1232529891611987968>
- หลงรักแจ๊สยอน [phoebeptytae]. (2563, 24 มกราคม) เนี่ยคนไทยเจอคนที่ 5 ละ เป็นคนจีนที่มาจาก Wuhan ผ่านด่านตรวจมาแล้วด้วยแต่เพิ่งออกอาการเลยมาหาหมอที่ รพ น่ากลัวไม่รู้ว่าจะแพร่กระจายไปถึงไหนละ#โคโรนาไวรัส. [ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต]. สืบค้นจาก [https://twitter.com/search?lang=th&q=เนี่ยคนไทยเจอคนที่%205%20ละ%20เป็นคนจีนที่มาจาก%20Wuhan%20ผ่านด่านตรวจมาแล้วด้วยแต่เพิ่งออกอาการเลยมาหาหมอที่%20รพ%20น่ากลัวไม่รู้ว่าจะแพร่กระจายไปถึงไหนละ%20\(%23โคโรนาไวรัส\)%20lang%3Ath&src=typed_query](https://twitter.com/search?lang=th&q=เนี่ยคนไทยเจอคนที่%205%20ละ%20เป็นคนจีนที่มาจาก%20Wuhan%20ผ่านด่านตรวจมาแล้วด้วยแต่เพิ่งออกอาการเลยมาหาหมอที่%20รพ%20น่ากลัวไม่รู้ว่าจะแพร่กระจายไปถึงไหนละ%20(%23โคโรนาไวรัส)%20lang%3Ath&src=typed_query)
- Chanunthip [chanunthip]. (2563, 26 กุมภาพันธ์) เฮ้อ!!! รวยกันจังมีตังไปรับเชื้อถึงทีเลย เฮ้อ!!!! จะไปเที่ยวอะไรสภาวะแบบนี้ รับผิดชอบต่อสังคมด้วยจ้า. [ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต]. สืบค้นจาก <https://twitter.com/chanunthip/status/1232558356339970048>
- JUEEE [aatitaya9507]. (2563, 25 มกราคม). คนจีนทำไมต้องกักตัวด้วย? ถ้าคนจีนไม่กักตัวโควิดนี้ก็ไม่เกิดหรอก จริงมะ ดูแลตัวเองกันด้วยนะเคัฟฟใส่แมทกันด้วยนะ #โคโรนาไวรัส.[ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต]. สืบค้นจาก [https://twitter.com/search?lang=th&q=คนจีนทำไมต้องกักตัวด้วย%3F%20ถ้าคนจีนไม่กักตัวโควิดนี้ก็ไม่เกิดหรอก%20จริงมะ%20ดูแลตัวเองกันด้วยนะเคัฟฟใส่แมทกันด้วยนะ%20%20\(%23โคโรนาไวรัส\)%20lang%3Ath&src=typed_query](https://twitter.com/search?lang=th&q=คนจีนทำไมต้องกักตัวด้วย%3F%20ถ้าคนจีนไม่กักตัวโควิดนี้ก็ไม่เกิดหรอก%20จริงมะ%20ดูแลตัวเองกันด้วยนะเคัฟฟใส่แมทกันด้วยนะ%20%20(%23โคโรนาไวรัส)%20lang%3Ath&src=typed_query)
- MOJI RETURN [MojiReturn]. (2563, 26 กุมภาพันธ์). อย่าเห็นแก่ตัว...[ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต]. สืบค้นจาก <https://twitter.com/MojiReturn/status/1232532845647650816>

紅包恭喜發財 [angbpao]. (2563, 24 มกราคม) ลองหาข้อมูลมาได้ความว่า “เป็นยาบำรุงรุนแรง 滋阴壮阳 (บำรุงอินแล้วบำรุงหยางรุนแรง)” คนจีนเขาก็กินทุกอย่างแหละ ไม่แปลกใจ ถ้าจะมีโรคแปลกๆ #โคโรนาไวรัส #ไวรัสโคโรนา #ไวรัสอู่ฮั่น #Wuhan #WuhanCoronavirus #武汉疫情 #武汉病毒. [ทวีตเตอร์สถานะอัปเดต]. สืบค้นจาก [https://twitter.com/search?lang=th&q=ลองหาข้อมูลมาได้ความว่า%20“เป็นยาบำรุงรุนแรง%20滋阴壮阳\(บำรุงอินแล้วบำรุงหยางรุนแรง\)”%20คนจีนเขาก็กินทุกอย่างแหละ%20ไม่แปลกใจ%20ถ้าจะมีโรคแปลกๆ%20lang%3Ath&src=typed_query](https://twitter.com/search?lang=th&q=ลองหาข้อมูลมาได้ความว่า%20“เป็นยาบำรุงรุนแรง%20滋阴壮阳(บำรุงอินแล้วบำรุงหยางรุนแรง)”%20คนจีนเขาก็กินทุกอย่างแหละ%20ไม่แปลกใจ%20ถ้าจะมีโรคแปลกๆ%20lang%3Ath&src=typed_query)